

מאוד מאוד מאוד ממשוּטן. ועתה דע כי יש סוד חכמה לחכמים בפי' אלו הכתובים אע"ג שלא נמשך אליו כל הכתובים בפי' פשוט לא הקפידו בזה ודרשו כל הכתוב לאותו הענין שנגלה בכתוב ואף אם [יש שהוא] בדרך רחוק אין להקפיד על זה שעל זה וכיוצא בזה אמרו ששבקיה לקרא [דדחיק] ומוקי אנפשיה כלומר אע"ג שנדרש כך בדרך רחוק הכתוב מיישב עצמו אל דבר כיון שעל כל פנים דבר זה נגלה [קצת ממנו] בכתוב כמו שנתבאר [ודבר זה הוא מושך את השאר אתו אף שהוא בדרך רחוק ועל זה אמר שבקיה לי' לקרא דדחיק ומוקי אני' כיון שקצת נגלה בכתוב] ודבר זה הוא יסוד מוסד מאוד מאוד, עליו נבנה כמה וכמה דברים למי שיש בו עינים לראות ולב להבין. והנה הפסוק הזה ע"כ

הקדמת הנצי"ב להעמק דבר

ג. והנה בנדרים (לחא) העלו בפירוש המקרא "כתבו לכם את השירה" (דברים לא,ט) שהוא כל התורה, והביאו ראיה מסיפיה דקרא "למען תהיה לי השירה הזאת לעד" [ואופן הוכחה זו מבואר במקומו של אותו מקרא]. הא מיהא יש להבין היאך נקראת כל התורה "שירה", והרי לא נכתבה בלשון של שירה. אלא על כרחך יש בה טבע (השיר) וסגולת השירה, שהוא¹³ דבור בלשון מליצה.

דידוע לכל מבין עם תלמוד דמשונה המליצה¹⁴ מספור פרוי¹⁵ בשני ענינים - כמבע וכסגולה:

1. דבשיר אין הענין מבואר יפה כמו בספור פרוי, וצריך לעשות הערות מן הצד דזה החרוז כיוון לזה הספור וזה החרוז כיוון לזה, ולא מיקרי דרוש¹⁶, אלא כך הוא טבע השיר אפילו של הדיוט. ומושכל עוד, דמי שידע כמוב הענין שהביא לידי מליצה זו שנתחבר עליו¹⁷, מתוק לו אור לשון של השיר ודקדוקה הרבה יותר מלאיש שאין לו ידיעה מתכונת הענין ורק בא להתבונן מן המליצה תורף הענין, כי אז עלול הוא להשערות כדויות מה שלא היה מעולם ולא לזה כוון המשורר¹⁸.

כך הוא טבע כל התורה - שאין הספור שבה מבואר יפה, אלא יש לעשות הערות ופירושים לדקדוקי הלשון, ולא נקרא דרוש אלא כך הוא פשט המקרא. ומושכל עוד שאין אדם יכול לעמוד על דקדוק דבר ה' אם לא שמכין לאיזה דבר הלכה או מוסר ואגדה הבא בקבלה בדברי חז"ל, ולו מתוק האור של הדיוק ביותר.

2. דבשיר יש סגולה לפארה ברמזים מה שאינו מענין השיר, כמו שנהוג לעשות ראשי החרוזים בדרך א"כ או שם המחבר, וסגולה זו מיוחדת במליצה ולא בספור פרוי. וידוע דסגולה זו מברחת הרבה פעמים להמחבר לעקם את הלשון מעט רק כדי שיחלו ראשי החרוזים באות הנדרש לו. ודבר זה ממש הוא בכל התורה כולה, שכל המדובר בפשט המקרא עוד יש בכל דבר הרבה סודות וענינים נעלמים¹⁹, אשר מחמת זה בא כמה יוצא מן הטבע, ולא חקרו על עומק הדבר כדי לעמוד ולדון מזה למקום אחר, משא"כ אחרי שעמדו על החקירה וגודעו שאינו אלא סתרי הטבע והוא פשט הבריאה, שוב למדו מזה עוד ענין רב לתועלת העולם ומלואו.

רמב"ן ספר המצוות שורש השני

אבל הכתוב יכלול הכל כי אין הפשט כלשון חסרי הדעת ולא כדעת הדוקים כי ספר תורת ה' תמימה אין בה אות יתר וחסר כולם בחכמה נכתבו ולא נאלו מדרש שהוא עיקרי צמנות מוליא מקרא מידי פשוטו וזלמי (א) הנדרש בו והיה הזכור אשר תלד כמו שהזכירו במסכת יצמות (כ"ד) כי אין הכוונה להם אלא שיהיו הכתובים אמת צמליה ומשל כענין שאמרו בששי של שבת (ס"ג) מאי טעמא דרבי אלעזר דאמר תכשיטין הן ל' והוא מאמרים אין המקרא יולא מידי פשוטו, לא אמרו אין מקרא אלא כפשוטו אבל יש לנו מדרשו עם פשוטו ואינו יולא מידי כל אחד מהם אבל יסבול הכתוב את הכל ויהיו שניהם אמת.

והוא מאמרים אין המקרא יולא מידי פשוטו, לא אמרו אין מקרא אלא כפשוטו אבל יש לנו מדרשו עם פשוטו ואינו יולא מידי כל אחד מהם אבל יסבול הכתוב את הכל ויהיו שניהם אמת.